

Hoofdkantoor

Postadres Postbus 8456, 1005 AL Amsterdam

Bezoekadres
Naritaweg 10
1043 BX Amsterdam

Aan de leden van de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
van de Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Postadres
Postbus 8456
1005 AL Amsterdam

T 0900 330 0300
F 020 68 44 541
I www.fnv.nl

Bank
63 50 33 178

Datum	Uw kenmerk
22 September 2011	
Ons kenmerk	Telefoonnr.
105/21/29	020 58 16 647
Onderwerp	E-mail
FNV reactie aangescherpte WWB	Adri.denBakker@vc.fnv.nl

Geachte dames en heren,

Binnenkort bespreekt u het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet Werk en Bijstand (WWB) en de samenvoeging met de Wet Investeren in Jongeren (WIJ). In uw Kamer ligt eveneens de behandeling van het wetsvoorstel tot geleidelijke afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon. Begin juli heeft de FNV u reeds haar eerste reactie gegeven op de aangekondigde veranderingen. Graag wil de FNV u een aantal punten meegeven. FNV Jong heeft u tevens een brief geschreven over de gevolgen voor jongeren. Wij zijn het van harte eens met het standpunt van FNV Jong en zullen daarom in onderhavige brief niet specifiek ingaan op de positie van jongeren.

De FNV maakt zich vooral zorgen over de maatschappelijk impact van:

- de afschaffing van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon waardoor uitkeringen (met uitzondering van de AOW) op termijn met 14% achter gaan lopen op de normale indexatie, met als gevolg groeiende armoede en druk op de schuldhulpverlening;
- de afschaffing van Wajong voor jongeren die nog beschikken over (enige) arbeidscapaciteit en de overheveling van deze groep naar deze nieuwe WWB;
- het verlies aan werkgelegenheid voor mensen met een arbeidsbeperkingen door de daling van het aantal WSW-plekken van 100.000 naar maximaal 30.000;
- de mogelijkheid om arbeidsgehandicapten langdurig te werk te stellen voor een inkomen onder het wettelijk minimumloon via de loondispensatie, waardoor het minimumloon wordt ondermijnd en een nieuwe groep van werkende armen wordt gecreëerd;
- de verbreding van het bijstandsbegrip van het individu (en de partner) naar het hele gezin, met grote inkomensachteruitgang en gevolgen voor kinderen uit bijstandgezinnen
- de gevolgen voor AOW-ers met een aanvullende bijstand om voldoende tijd met hun familie door te brengen die buiten Nederland woont;
- de verdringing van betaalde arbeid door verplichte arbeid zonder loon.

De plannen zijn vergaand en de overheid probeert dat in verschillende wetten en wetswijzigingen te realiseren. Het is lastig, zo niet onmogelijk, om de impact van de ene wet vooraf goed te overzien voordat de voorstellen uit andere wetgeving helder zijn. Daarom doet de FNV een **dringende oproep om pas tot stemming over te gaan over de verschillende wetten, wanneer het hele pakket te overzien is.**

Nederland is een van de rijkste en welvarendste landen. Zelfs nu de wereldwijde economische crisis overal toeslaat, hebben we het hier niet slecht. Althans, dat geldt voor grote groepen mensen. Daarom vindt de FNV niet te verkroppen dat de voorstellen van dit kabinet weer de mensen treffen die het toch al niet goed hebben. De bezuinigingen worden eenzijdig bij deze groep neergelegd. De stapeling van bezuinigingen is bij hen enorm. Daarom vraagt de FNV u: **LAAT DE BIJSTANDSGERECHTIGDEN NIET VALLEN** en wend uw invloed aan om deze voorstellen van tafel te vegen. Immers, armoede is geen keuze zoals het Kabinet lijkt te suggereren. Onderzoeken wijzen steeds uit dat mensen bereid zijn te werken, maar geen kans krijgen.

In de bijlage licht de FNV haar kritiek en standpunten uitgebreid toe. Samenvattend zijn deze:

Wensen van de FNV

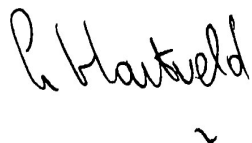
- Er is recht op ondersteuning naar werk of een uitkering. Dat geldt voor jongeren en ouderen, kinderen of partners.
- Er wordt een alternatief uitgewerkt om de armoedeval door het afschaffen van de heffingskorting voor de kleine groep kostwinnaars te voorkomen, zonder dat alle uitkeringen 14% worden verlaagd
- Jongeren met een arbeidshandicap behouden recht op een eigen uitkering gebaseerd op 75% WML. Jongeren met een arbeidshandicap dienen recht te hebben op begeleiding, nu en in de toekomst.
- Gelijktijdige stemming over een aantal samenhangende wetten (aangescherpte WWB, Wwnv, overdraagbare heffingskorting).
- Introductie van monitorsysteem om de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie van de verschillende doelgroepen te kunnen volgen.
- Uitstel invoeringsdatum aangescherpte WWB.

Belangrijkste kritiekpunten uit de voorstellen

- Grote groepen mensen raken buiten beeld en belanden thuis op de bank.
- Er wordt geen enkele prikkel neergelegd bij werkgevers om betrokkenen een arbeidsplaats te verschaffen.
- Gezinsinkomen leidt tot bizarre afhankelijkheidsrelaties en ongewenste bijeffecten. Een gezin moet minstens voldoende uitkering hebben om rond te kunnen komen (Nibudnormen).
- Tegenprestatie is overbodig en stigmatiserend. Leidt tot verdringing op de arbeidsmarkt en ondermijning van het WML.
- Beperking verblijfsduur in het buitenland dient geen enkel nut en discrimineert tussen rechten van AOW-ers.
- Normering van de grens voor minimabeleid is verkeerde bemoeizucht van de rijksoverheid.

Datum
22 september 2011
Ons kenmerk
105/21/29
Pagina('s)
3 van 7

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'L. Hartveld', with a small flourish underneath.

Leo Hartveld
Federatiebestuurder FNV Vakcentrale

CC Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dhr. H.G.J. Kamp
 Staatssecretaris Sociale Zaken en Werkgelegenheid dhr. drs. P. de Krom

Algemene opmerkingen

1. Gelijktijdige behandeling en/of stemming van samenhangende wetten

In de voorgestelde aanscherping van de bijstandswet wordt geen relatie gelegd met andere wetsvoorstellen die eraan komen, waarvan de belangrijkste de Wet werken naar vermogen is, maar ook de wet die de overdraagbare heffingskorting afschaft. De bijstandswet levert ook de polisvoorwaarden voor alle groepen die straks onder de Wet werken naar vermogen vallen. De reikwijdte en de impact van de aangescherpte bijstandswet is daardoor vele malen groter dan in het wetsvoorstel duidelijk wordt. De FNV pleit er voor dat samenhangende wetten tegelijkertijd behandeld worden (Wsw, Wajong, overdraagbare heffingskorting). En in ieder geval roept de FNV op om pas tot stemming over te gaan wanneer het hele pakket aan wetten en wetswijzigingen bekend is.

2. Monitorsysteem voor participatie

Volgens de regering is het doel van al de aanscherpingen dat meer mensen aan het werk gaan. Dit zou bereikt worden door mensen meer op de eigen verantwoordelijkheid aan te spreken. Nergens leest de FNV hoe de regering gaat onderzoeken of dat doel ook bereikt gaat worden. De voorgestelde wetten hebben tot gevolg dat grote groepen mensen niet meer direct in beeld zijn bij de overheid vooral omdat men niet meer in aanmerking komt voor een uitkering. Een verminderd beroep op uitkeringen kan daardoor niet als succesmaat dienen, want dat is een automatisch gevolg als de toegang tot uitkeringen afgesloten wordt. De FNV pleit voor een monitorsysteem dat het niveau van arbeidsparticipatie van de groepen waar het om gaat, inzichtelijk maakt. Een monitor die dus ook inzichtelijk maakt hoe het staat met de participatie van die mensen die geen uitkering ontvangen, maar wel onder de verantwoordelijkheid vallen van gemeenten. Overigens is dit gebruikelijk wanneer er nieuwe wetgeving komt. Tenzij natuurlijk gegevens over de effecten niet welkom zijn. Naar de mening van de FNV is het bestaansrecht van de Wet werken naar vermogen afhankelijk van de uitkomsten van de monitor.

3. Uitstel invoeringsdatum

De voorgestelde wijzigingen zijn naar de mening van gemeenten en hun vertegenwoordigers niet uitvoerbaar vanaf 2012. Deze mening wordt zeer breed gedragen en is helder onderbouwd. Het ligt dan voor de hand om de invoeringsdatum te verschuiven om te voorkomen dat gemeenten en al haar klanten de dupe gaan worden van een onverantwoorde invoeringsdatum.

Ontkoppeling uitkeringen aan verdiende lonen

Het kabinet geeft aan dat de dubbele heffingskorting uit het minimumloon wordt geschrapt en nog maar enkelvoudig wordt geteld. Hierdoor wordt het minimumloon geleidelijk verlaagd met 14%. Door de koppeling van de uitkeringen aan dit minimumloon worden ook alle uitkeringen (behalve de AOW) verlaagd met 14%. Voor een WWB'er of Wajonger is dit maandelijks een achteruitgang van ruim € 100.

De FNV ziet dit als een indirecte ontkoppeling van lonen en uitkeringen en waarschuwt voor de grote persoonlijke en maatschappelijke gevolgen van deze maatregelen. Het kabinet verkoopt dit als een extra prikkel voor mensen in de uitkering om te gaan werken, maar het CPB heeft aangegeven dat de participatie-effecten marginaal zijn (15.000), terwijl honderdduizenden uitkeringsgerechtigden minimaal 14% in inkomen verliezen. Dit inkomensverlies zal er toe leiden

dat veel mensen met een uitkering in financiële problemen zullen komen in de komende jaren en de maatschappelijke gevolgen zullen moeten worden opgevangen op lokaal niveau. De FNV onderschrijft het risico dat kostwinnaars met een laag loon in de toekomst een lager inkomen kunnen krijgen dan de gezinsbijstand. Dit vindt de FNV ook onwenselijk. De oplossing ligt voor de FNV echter niet in het verlagen van alle uitkeringen om een probleem bij een kleine groep kostwinnaars op te lossen. Via een prikkel aan de partner om te gaan werken of een(tijdelijk) lagere gezinsbijstand voor voormalige kostwinnaargezinnen kan deze armoedeval worden opgelost.

Daarnaast vindt de FNV de inkomensgevolgen van de stapeling van genoemde maatregel en de maatregelen in de Aio getuigen van een onbetrouwbare overheid. Deze maatregel leidt er toe dat ruim 38.000 gezinnen er in 2012 met ruim 3,5% op achteruit gaan. Voor paren kan de achteruitgang in 2012 al € 840 bedragen. Een dergelijke achteruitgang kan de overheid niet zomaar doorvoeren voor deze gezinnen, die al leven van een bescheiden inkomen.

Mensen met beperkingen raken uit beeld

Mensen zonder uitkering die onder de verantwoordelijkheid vallen bij gemeenten voor ondersteuning naar werk (nuggers), hebben in het verleden weinig ondersteuning gekregen, of ondersteuning onder allerlei voorwaarden en drempels. Door de introductie van de huishoudtoets en gezinsinkomen en Wet werken naar vermogen zal deze groep zeer fors toenemen. Wanneer daar bovendien een zeer beperkt re-integratiebudget bijkomt als gevolg van de drastische bezuinigingen hier op, en een enorm hoge druk op de capaciteit voor uitvoering als gevolg van dit wetsvoorstel, dan voorspelt de FNV dat jongeren met een beperking geen prioriteit of aandacht zullen hebben bij de sociale diensten. Immers de directe financiële prikkel ontbreekt, de middelen ontbreken en de capaciteit ontbreekt. Om deze groep niet in de kou te laten staan, pleit de FNV voor minimaal een recht op ondersteuning naar werk voor iedereen die is aangewezen op de gemeente.

Noch in de voorstellen voor de aangescherpte bijstandswet, noch in het voorstel Wwnv is er aandacht voor het inzichtelijk maken van de gevolgen van beide wetten op de participatie. De FNV pleit voor een monitorsysteem dat dit inzichtelijk maakt. Een monitor die inzichtelijk maakt hoe het staat met de participatie van die mensen die geen uitkering ontvangen, maar wel onder de verantwoordelijkheid vallen van gemeenten.

Huishoudtoets en gezinsinkomen

De FNV heeft al meerdere malen geageerd tegen een huishoudtoets en gezinsinkomen. Dit zijn maatregelen die niet passen in een moderne maatschappij. Het gaat ook in tegen het individuele recht op sociale voorzieningen.

Een gezinsinkomen past ook niet bij de door de regering gewenste eigen verantwoordelijkheid. Het maakt ouders afhankelijk van kinderen en kinderen van ouders. Het drijft gezinnen uiteen en stimuleert een extra beroep op allerlei toeslagen. Het stimuleert tevens zorgafhankelijkheid door de koppeling van uren AWBZ aan een ontheffing.

De FNV zou graag in dit verband een overzicht krijgen van de te verwachte aanspraak op andere posten (huurtoeslag, AWBZ etcetera).

Het Kabinet blijkt enig oog te hebben voor de negatieve consequenties van het gezinsinkomen, namelijk dat gezinsleden niet langer zorg zouden kunnen bieden aan hulpbehoevende naasten wanneer ze onder het gezinsinkomen gaan vallen. Echter, de voorgestelde vrijstelling gekoppeld aan het aantal uren AWBZ-zorg is zeer onverstandig. Dit zal een medicaliserende en aanzuigende

werking tot gevolg hebben, waardoor de kosten snel hoger zullen worden dan de ingeboekte besparing.

De huishoudtoets is volgens de gemeenten die het moeten gaan uitvoeren, een maatregel die ambtelijke arbeidsuren slurpt. En omdat elk uur maar een keer kan worden uitgegeven, zien wij die tijd liever gependend worden aan ondersteuning van mensen om aan het werk te komen.

Tegenprestatie

Uit de MVT blijkt dat er een tegenprestatie verlangd wordt van mensen met een bijstandsuitkering. Volgens de FNV is dit voorstel overbodig omdat de huidige bijstandswet al meer dan ons lief is handvatten biedt om mensen verplicht aan het werk te zetten. De meeste gemeenten hebben al kort na de introductie van de WWB de werkplicht ingevoerd en is derhalve overbodig. Naast overbodigheid lijkt de maatregel in strijd met Europees recht. De werkzaamheden die tot op heden vallen onder de werkplicht dienen volgens gerechtelijke uitspraken een bijdrage te bieden aan het perspectief van betrokkene op arbeid. Met de introductie van de tegenprestatie wordt dat losgelaten. Dat roept de vraag op of dit in overeenstemming is met artikel 4 van EVRM. De Raad van State en veel juristen twijfelen daar sterk aan.

Volgens de FNV wil de regering het de gemeenten met dit voorstel nog gemakkelijker maken om mensen uit de bijstand te gooien. Immers het re-integratiegeld is beperkt, de werkplicht kost geld - zelfs als het invulling krijgt van vrijwilligerswerk. Met dit overbodige voorstel worden mensen met een bijstandsuitkering verder gestigmatiseerd en in het nauw gedreven en dreigt het gevaar dat individuele omstandigheden niet meer tellen.

Tegenprestatie, maar ook werken met behoud van uitkering, draagt het grote gevaar in zich van verdringing op de arbeidsmarkt en het ondermijnen van het WML. Dat verdringing niet denkbeeldig is, maar al bijna praktijk bewijst een conceptraadsbrief van de gemeente Amsterdam waarin staat dat de gesubsidieerde banen eind 2011 verdwijnen en dat deze banen terug zullen komen als banen met behoud van uitkering. Veel gemeenten zijn inmiddels bezig om de gesubsidieerde banen en daarmee de noodzakelijke werkgelegenheid voor de onderkant weg te saneren (over het algemeen uit geldnood en niet uit principe) en om te zetten naar banen zonder loon.

Beperking verblijfsduur in het buitenland

De voorstelde maatregel om de verblijfsduur van bijstandsgerechtigden en van mensen met een aanvullende bijstand op hun AOW in het buitenland fors in te perken, kan niet gebaseerd zijn op zakelijke argumenten. Het betreft immers bijstandsgerechtigden zonder arbeidsplicht. Andere argumenten spelen blijkbaar een rol en de FNV is zeer benieuwd naar deze argumenten. Bij de FNV komt het over als stoerdoenerij en meedoen met het roepen van goedkope meningen. Het is in onze ogen niet meer of minder dan het pesten van mensen die in de bijstand zitten of een kleine aanvulling op hun AOW vanuit de bijstand ontvangen. Het gevoel dat het hier meer over emotie gaat dan over zakelijke argumenten wordt gevoed door de vragen van de VVD fractie. Daar wordt in gesuggereerd dat mensen met een bijstandsuitkering eigenlijk niet op vakantie zouden mogen en als dat dan toch gebeurt, dan alleen in Nederland, zodat andere landen niet van de uitgaven kunnen profiteren. Verlangt de VVD misschien terug naar de tijd dat reizen naar het buitenland alleen voor welgestelden weggelegd is?

De FNV heeft al meerdere malen in het verleden er op gewezen dat het beeld dat mensen met een aanvullende bijstand op hun AOW niet of nauwelijks gewerkt zouden hebben niet klopt. Het gaat vaak over ZZP-ers, of over mensen met een klein bedrijfje of winkeltje. Veel van de gastarbeiders die we binnen hebben gehaald in de jaren zestig hebben in sectoren gewerkt waar

Datum
22 september 2011
Ons kenmerk
105/21/29
Pagina(s)
7 van 7

geen of nauwelijks pensioen werd opgebouwd. Of zij hebben niet meer verdiend dan het minimumloon. Verder werd in het verleden het aanvullend pensioen voor deze groep nogal eens afgekocht. Het beeld dat ze niet of nauwelijks gewerkt hebben klopt dus echt niet. Deze maatregel zal extra hard aankomen bij de diegene met familie die ver weg woont en voor wie de reiskosten moeilijk opgebracht kunnen worden. Zij lossen dat nu op door minder frequent maar gedurende een langere periode de familie te bezoeken. Deze mogelijkheid lijkt niet langer mogelijk. De FNV snapt waar dit goed voor is.

Normering inkomensgrens gemeentelijk minimabeleid

Op punten waarop het van belang is dat de rijksoverheid normen stelt, bijvoorbeeld de ondersteuning van niet-uitkeringsgerechtigde arbeidsgehandicapten, wijst de regering naar gemeenten. En op punten waarop de rijksoverheid zich juist niet mee zou moeten bemoeien, wordt de gemeente wel normen opgelegd, zoals bij het minimabeleid en mogelijk het sanctiebeleid. Weinig consequent vindt de FNV.

Het normeren op 110% WML zal tot gevolg hebben dat er een groter beroep gedaan zal worden op de individuele bijzondere bijstand. En uitvoering van de bijzondere bijstand kost weer veel arbeidscapaciteit. Bovendien treft het ook de hardwerkende Henken en Ingrids die niet meer dan het wettelijk minimumloon verdienen en daarmee niet kunnen rondkomen. Kortom een maatregel die voor niemand goed is.